

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De eode[m] ad argumenta confeßionis responsionu[m]. Phil. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

que non leui diuinæ sententiæ mutatione, sed grauissimis
causis, nempe pudore, lachrymis, obsequio, & quæ omni-
um maxima est, dilectione: nam dimissa sunt ei peccata mul-
ta, quoniam dilexit multum.

Philippica V. De Philippi rationibus pro solius fi-
dei iustificatione.

ON vos existimo viri Germani, tam præfractis
ad resistendum veritati esse mentibus, quin ani-
mos vestros, quas attulimus ex sacris literis ratio-
nes commouerint. Sed obstabunt interim aliæ
validiores, vt vobis videntur, a Luthero, cæterisque com-
plicitibus eius, ac nunc demum a Philippo luculentius instru-
ctæ, quibus necesse est, vt nostra iam sententia tum exposita
tum confirmata respondeamus: Qua in re haud opinor illū
vsque adeo esse morosum, vt hic velit inutiles quæstiones in-
gerere quibus disquiritur: præcedat ne charitas peccatorum
remissionem, an remissio peccatorum charitatē præueniat.
Nam si propterea dixerit, peccata nobis non dilectiōe et pie-
tate remitti, q̄d dimissio nature saltē ordine prior esse debeat
charitatis infusione. Si hoc, inquam, dixerit, obijciam illi Lu-
theranæ fidei dogma, qua fides nihilo magis potest remissi-
onem peccatorū præcedere q̄ charitas. Cum em̄ iuxta Luthe-
ri cōmentum nulla fides peccatū mortale vna secum inesse
aīo ferat, eodē Philippus argumento, q̄d de charitate fecerit,
cogetur ad confitendū, non posse nobis fide, quā peccatorū
remissio præcedit, eadē peccata dimitti, nisi, contra quā ratio
ipsa nos admonet, daremus causam suo effectui esse posteri-
orem.

F. ALFONSVS VIRVESIVS

orem:Philosophorum sunt huiuscemodi quæstiones, quæ a-
 cipiti difficultate vrgentur ad disquirendum, vtra sit prior
 in generationibus, præcedentis formæ, quam vocant termi-
 num a quo, destructio, an succedentis introductio, quæ termi-
 nus ad quem appellatur: Nam si forma quæ facescit nõ cor-
 rumpitur formaliter nisi per successurã, oportet hanc prius
 gigni quæ excludatur illa, rursus vero cum hæc non possit nisi
 insit materiæ subsistere, necesse est, quando vtrancq; materia
 (quod omnes philosophi consentiunt) haud capit, præcedẽ-
 tem prius corrumpi quam hæc inducatur. Philosophorum,
 inquam, hæc sunt anxietudines, & inextricabiles labirynthi, quæ
 intellectum non tam illuminant, quam tenebris offun-
 dunt. Philippus theologus est, haud sane de sophistis vel tri-
 uialibus magistris nostris, quorum plenus est mundus, sed
 de ijs qui ab ipso scripturarum sanctarum alueo, non ab homi-
 num cisternis dissipatis (quod ait Propheta) cœlestis philo-
 sophiæ oracula mundo propinant: idcirco sophismata om-
 nia missa facit, lucidissime proponit, & per quæ solerter argu-
 mētatur. Imprudentissime, inquit, scribitur ab aduersarijs quod
 homines rei æternæ iræ mereantur remissionem peccatorum
 per actum elicitem dilectionis, cum impossibile sit diligere
 Deum, nisi prius fide apprehendatur remissio peccatorum.
 Nõ enim potest cor, vere sentiens Deum irasci, diligere Deum,
 nisi ostendatur placatus, donec terret, et videtur nos abijcere
 in æternam mortem, non potest se erigere natura humana,
 vt diligit iratum, iudicantem, & punientem: Facile est otiosis,
 fingere ista somnia de dilectione, quod reus peccati mortalis
 possit

Hiere. 2

Philippi-
ca propo-
sio.

possit Deum diligere super omnia, quia non sentiunt, quid sit ira aut iudicium Dei. At in agone conscientiae & in acie experitur conscientia vanitatem illarum speculationum philosophicarum. Paulus ait: Lex iram operatur. Non dicit per legem mereri homines remissionem peccatorum. Lex enim semper accusat conscientias, & perterrefacit. Non igitur iustificat, quia conscientia perterrefacta lege, fugit iudicium Dei. Errant igitur qui per legem, per opera sua mereri se remissionem peccatorum confidunt, &c. En doctoris vestri verba Germani, quae ut libere dicam, plus habent fumi quam ignis, non enim causam elucidant, sed magis confundunt, & obscurant: tentabo tamen utcumque, quod dicere ille conatur, in lucem quo possim illi respondere, proferre: Duo nobis, ut video, obijciuntur a Philippo, nam caetera quae recensuimus, quaeque praetermissimus pleraque omnia, magnifica sunt & speciosa verba, quibus instar Helici sententias inuoluit. Alterum ergo eorum quae damnat & arguit est, quod asseramus hominem reum peccati mortalis Deum super omnia posse diligere: alterum, quod operibus legis existimemus nos peccatorum mereri remissionem. Prius si negemus oporteret illum nouam addere apologiam, ad probandum hoc & id genus alia, quae in hac tam facile dicit, quam difficile probaret: Neque enim quod vnus aut alter theologus comminiscitur, statim est omnibus imputandum, aut catholicis omnibus, quasi communis sit omnium doctrina, obrectandum. Quanquam si de potentia absolute loquamur, nemini debet esse dubium, quin reus peccati mortalis possit Deum super omnia diligere. Quid enim obstat? Id-

Rom. 4

Duo Philippica obiecta.

H ipsum

Peccati p-
teriti reū
vritum in
omni ge-
nere pec-
cato.

ipsum peccatum. At fac illum ita esse præteriti reum, vt tamē
nunc demum non sit actu peccās. Dices hoc esse impossibi-
le. Quid ego audio? Nunquā potest non peccare, qui semel
peccauit? Nunquā vacabit, nunquam cessabit, semper aliquid
faciet, & quodcumq; fecerit, dixerit, cogitauerit, erit peccatū:
etiam si cogitet se male vixisse, atq; ei esse de cætero aliter vi-
uendum? Quid si comedat, cum ei maxime fuerit opus? Di-
ces fortassis illum peccare, q; abutatur Dei muneribus, alen-
do eum qui indignus est vita, nedū victu. Sinat ergo se mo-
ri fame, ne comedendo peccet, licet enim omittere, quod cō-
mittendo peccamus. Dices illum nō peccare opere comedē-
do, sed cogitatione, ad ea forte attendendo, quę non decet, vel
omittendo cogitare, quę debet: At qui fieri potest, vt tanta il-
lum fames vrgeat, atque adeo multum esuriat, vt non possit
tunc temporis, nisi de reficienda vita cogitare. Ad hunc mo-
dū possem de elemosynis quærere, quas multi peccati mor-
talis rei liberaliter conferunt, ea tantum ratione vt subueni-
ant indigenti, idque propter Christum, alioquin minime da-
turi: Nunquid etiam in hoc peccant? Melius ergo erit, ab hu-
iusmodi operibus omnino cessare. Quis hoc dicat? Quis
admittat hypothesim, vnde hæc & id genus alia non feren-
da colliguntur? Potest igitur reus peccati mortalis non pec-
care mortaliter: tum quid quæso obstat ei, quo minus possit
Deū super omnia diligere? Reatus ille peccati mortalis, qui
quandiu peccatū a Deo nō dimittitur, semper adest, etiā præ-
tereunte peccato. At qui reatus ille, & quicquid admissio pec-
cato remanet in animo, aut habitus est, aut relatio, quæ nec
agit

agit quicquam, nec impedimento est agere molienti: habitus vero etsi impediatur, & retardet ab operibus e regione diuersis, non tam prorsus impedit, quin si maior conatus adhibeatur, contrarijs operibus resistamus habitui. Habitus nanque habitui tantum, actus vero actui repugnat: Quare nemini dubium esse debet, quin avarus possit vel semel, reluctante etiam ingenio, liberaliter largiri, & ignauus fortiter dimicare, præsertim si adsit causa quæ auaritiam pro tempore aut ignauiam superet. Ecquænam causa, inquit, inesse queat homini peccatori, qua superet habitum illum vincientem, eneruantem, & consternantem voluntatem humanam, cum ne libera quidē & integra suis viribus possit Deū super omnia diligere? Qua causa? Recte interrogas: Gratia, haud illa sane quæ nos efficit gratos, sed quæ gratis a Deo collata adiuuat infirmitatem nostram ad quædam opera, ad quæ vires humanæ nec integræ quidem valerent: An est qui nesciat, Christianus modo sit, duplicem esse gratiam, alteram gratam facientem, qua peccata nobis dimittuntur, alteram quam gratis datam appellamus? Harū prior amicitia quædam est, qua Deo recōciliamur, idcirco reatum peccati mortalis prorsus excludit ab anima: posterior minime, cū facultas tñ sit gratis homini collata, ad faciendum ea, quæ alioqui perfecisse nequiret: de qua gratia apostolus haud infrequentius loquitur, quàm de priore. Iam quis dubitet, earum alteram sine altera Deū nobis posse dare, cū posteriorē sine priore sæpissime dederit? Nisi forte dicamus, posse Deū hominis peccato etiā immanētis intellectum illustrare prophetico lumi-

Gratia
gratum fa-
ciēs, & gra-
tis data
quid sit.

ne, ad intuenta & contemplanda ea quæ nunq̄ suis viribus attigisset, & non posse accendere voluntatem, ad amandum quæ suis viribus non potuisset amare. Imo ego credo, quoties peccator orat, ieiunat, indigentibus subuenit, aut quicq̄ huiuscemodi facit, Christi gratiam illi adesse, non quæ Deo gratum omnino reddit, sed quæ gratis duntaxat, immerentem iuuat, & ad alteram, quæ vere gratia est, gradum illi faciat: Nemo enim potest dicere dominus Iesus (vt Paulus ait) nisi in spiritu sancto, hoc est, nisi insit ei gratia hæc: de qua ibidem Apostolus disserit. Possent ergo diligere Deum eadem, velit tantummodo Christus, quæ desunt vires animo suppeditare: quando nihil aliud obstat quibus Deum super omnia diligit. An quia non fit negabimus fieri posse? philosophica sunt hæc, quæ de potentia siue Dei, siue nostra, nunq̄ ad actum processura disputamus: et fortassis inutilia: non tamen possunt non incidere differentibus, aut non responderi proteruis. Philippo videntur somnia otiose conficta, idcirco grauioribus argumentis negotium nobis exhibet, allegans experienciã, quam conscientia in agone & in acie experitur. Si experimentis agendum est, innumerabiles possum producere testes pios iuxta atq̄ catholicos, q̄ nihil sunt hactenus experti, eorū quæ Lutherus & Philippus de conscientiaë terroribus & pacatione, eis in iustificatione succedente, docent: Fatentur viri sancti experiri se vicissitudines quasdam diuinæ consolationis, nunc aduentantis animæ, nunc eidẽ sese subtrahentis. Quales describuntur in canticis Salomonis. Sed hæc omnia nõ vt iustificet, sunt, quin potius iustificatis et amicis Dei

1. Cor. 12

Philippica argumenta.

Dei eueniunt: Cæterum terrores illi conscientiæ communes
sunt bonis & malis, & frequentius accidunt melioribus. Scri-
ptura sancta beatum prædicat hominem, qui semper est pa- ^{Prouer. 28}
uidus: Si simplex, inquit, fuero: hoc ipsum ignorabit anima ^{Iob 9}
mea. E conuerso aut conscientia pacatio non modo in ma-
lis verum & in deploratissimis quibusque mentibus hos ter-
rores, si quando illis accidunt, solet excipere: Sunt impij qui ^{Eccle. 8}
ta securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Quamobrem
experientijs prætermisissis, ex quibus vnoquoque proprium
proferente aut confingente experimentum, interminabilis or-
raretur contentio, ad scripturarum sanctarum trutinam Phi-
lippi rationes expendamus. Impossibile est, inquit, Deum di- <sup>Alterum
Philippi
argumen-
tum.</sup>
ligere, nisi fide apprehendatur remissio peccatorum. Hoc est
primum medium quod assumit ad improbandum doctri-
nam theologorum, de charitate & eius effectu, qui est remis-
sio peccatorum: quod tamen medium non probat per scri-
pturas, sed vult sibi simpliciter proponenti credi, nisi forte
præcedentis suppositionis probatio est id quod sequitur:
Non enim potest cor vere sentiens Deum irasci, diligere de-
um, nisi ostendatur placatus, &c. Sed ne hoc quidem probat
per scripturas tantum confidit experimentis. Possemus nos
quidem iure conuentionis argumentationem redargutione
repellere. Nam si Deum iratum non potest homo diligere,
quod charitatis est, nec irato se committere audebit, aut com-
minanti se credere: quod fidei esse dicunt. Qua ratione igitur
charitate non remittuntur peccata, quia non potest con-
tingere peccatori, eadem nec fide remittentur, cui nullus est

locus inter peccata. Videtis vt eisdem semper difficultatibus
 quas nobis facit, teneatur Philippus. Maioris em̄ multo diffi-
 cultatis est, irato fidere & cōminanti, quam diligere offenden-
 tem in nobis, quod iure succenseat. Adde quod Philippus,
 cum dicit: nō potest se erigere natura, vt diligat iratum, signi-
 ficat naturam erigere se posse: vt placatum diligat, quo quid
 potest imprudentius dici, aut credi? Erigit se, qui ceciderat,
 aut quoquo modo iacebat, natura aut̄, nec cōmunis omnium
 hominum posteaq̄ tota corrui nec vniuscuiusq̄ nostrum si
 semel peccando ceciderit, non se potest erigere, etiam si milli-
 es diuinæ misericordiæ ostentatione inuitetur, nisi ab eodem
 qui nos inuitat, vna subleuetur. Dominus enim soluit com-
 peditos, illuminat cæcos, erigit elisos, diligit iustos. Natura
 ergo nostra sine speciali Dei gratia, illa quam superius attigi-
 mus, nec si grandissima fide sibi millies persuadeat Deū pla-
 catum, eum super omnia diligere poterit, quoniam sine me,
 inquit Christus, nihil potestis facere: Si vero gratia illa salu-
 tem præueniens adsit, quæ mentem erigat, poterit diligere et-
 tiam iratum, quemadmodum filius diligit bonum ac benefi-
 cum patrem, sibi merito succensentem. Instabit Philippus et
 dicet: Quomodo potest diligere, quem timet iudicantem,
 declinat comminantem, fugit exterrentem? Hæc omnia auer-
 sionem efficiunt, cui necessario repugnat conuersio, quæ di-
 lectione fieri consuevit. Horsum, ni fallor, procedere potest,
 vniuersa Philippi collectio, quæ non scripturis innitur,
 sed philosophica collatione affectionum, quæ secum in ani-
 mo vicissim pugnare: videntur, & aliæ alijs impedimen-

Psalm. 145

Iohan. 15

Collectio
vrges pro
Philippo.

to esse, ne extent. Sed si physice agendum est, facile respon-
 debimus, pugnare fortasse motus illos & affectiones sed non
 semper. Nam quod sine cunctatione dicendum est, dile-
 ctioni odium, timori fiducia, desiderium fugæ, aut si malis
 fastiditioni opponitur, & ita resistit, vt eidem animo de ea-
 dem omnino re non possint inesse: pugnent tamen (esto)
 motus illi timoris & terroris cum dilectione: verum ea le-
 ge, vt ab eodem prorsus obiecto proficiantur, & quod
 addi non inepte solet, sub eadem ratione. Alioquin vt non
 pugnant sectionis timor, & amor chirurgi, ita nec amor
 boni iudicis & pœnæ metus vsque adeo pugnabunt, vt se
 vicissim excludant ab animo. Sed hæc philosophica &
 propemodum sophistica missa faciamus, accedat scriptu-
 rarum lumen, qua pellatur omnis ambiguitas. Frequens
 est apud prophetas, apud apostolos, apud ipsum etiam Chri-
 stum exhortatio ad conuersionem peccatorum, in qua non
 illis proponitur Deus placatus aut propitijs, sed iratus &
 comminabundus. Clamauit Ionas & dixit: Adhuc quadra-
 ginta dies, & Niniue subuertetur, & crediderunt in domi-
 no, & prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis, &c.
 Exclamat Isaias: Væ genti peccatrici, populo graui iniqui-
 tate, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerunt dominum,
 blasphemauerunt sanctum Israel, ab alienati sunt retrorsum.
 Super quo percutiam vos vltra, addentes præuaricatio-
 nem, & cætera. Instant tamen sancti Dei præcones, vt con-
 uertamur ad Deum, tamen si interminantem & iratum: quia
 si fuerint, inquit, peccata vestra vt coccinum, quasi nix de-
 alba

Philippus
 inepte con-
 fert affe-
 ctiones.

Dilectio
 & timor
 qualiter
 pugnant.

Ionæ 3

Isaiæ 1

F. ALFONSVS VIRVESIVS

Isaie t

Hier. 18

Zacha. t

albabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Et repente loquitur aduersus gentem, ait dominus per Prophetam, & aduersus regnum: vt eradicem, & destruam, & disperdam illud. Mox tamen addit: Si poenitentiam fecerit gens illa a malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitavi vt facerem ei. Et iratus est dominus super patres vestros iracundia, & dices ad eos: Hæc dicit dominus exercituum, conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. His omnibus locis & alijs huiuscemodi, qui passim etiam non querentibus in sacris literis occurrunt, ad Deum, qui nobis iratus ex terrenis, & acerbissima quæque interminans proponitur, conuerti præcipimur, Quod si (vt Philippus ait) est impossibile, frustra non potentibus facere, tantopere suaderetur vt faciant, iam conuerti humanæ voluntati, quid aliud est, quam quæ prius neglexerat, eadem ipsa diligere? Quamobrem vt auersio Dei contemptus & neglectus fuerat, ita conuersio eiusdem dilectio est. Conuersa est itaq; Niniue ad Deum, qui minabundus eius euersionem prædicari præceperat, nec solum conuersa est animo (vt & hoc attingamus) sed prædicauit ieiunium, faccos induit, vt videre esset populum vniuersum, impietate damnata, quasi nouæ vitæ candidatū & diuinæ misericordiæ petitozem agere: Et vidit Deus opera eorum (ait Propheta) quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est, &c. Non satis illi fuerat, vidisse fidem, cum crediderunt, nisi & opera videret, vt misereretur: quia conuersionem adhuc expectabat, quæ fide inchoata aliorum cum operum affectuum

etiam mutatione erat consummanda. Nam & huc spectat,
 quod Israel admonetur, vt conuertatur, si velit ad se Deum ^{Ezech. 8}
 conuertere. Hoc est vt amet, si velit amari. Quod si obiecerit ^{Zacha. 1}
 fortasse Philippus illud: Nō quasi nos dilexerimus eum, sed ^{1. Iohan. 4}
 quia ipse prior dilexit nos: Omnia hæc patent in cōuersione
 peccatoris, nam prius amatur ab illo, qui admonet, fatagit,
 prospicit, vrget, vt conuertatur: alioqui non vocaret, nisi dili-
 geret, cuius vocationi diligendo etiam respondemus, quia di-
 ligendo conuertimur. Estq; conuersio hæc nostra, eius qui
 nos amauerat redamatio, & qui nos vocauerat inuocatio, vt
 ignoscat peccare iam desinentibus, qui peccantes dignatus
 fuerat non modo vocare, verum & reuocare. Hic amor con-
 tingere potest etiam peccati mortalis reo, cuiusmodi sunt om-
 nes, qui a deo vocantur, vt resipiscant, sed mox vt sic amat,
 desinit esse reus. Nec obstat ei, quod sciens se æterna morte
 damnatum, vere sentit Deum sibi iratum, terrentem & com-
 minantem, qualem propheta proposuit Niniuitis. Nam si-
 mul potest illum considerare placabilem, mansuetum, pium,
 propiciabilem, misericordem, præstabilem super malitiam,
 quæ consideratio mouere potest affectum, ad amandum, &
 fidendum ei, qui tam facilis est ad ignoscendum. Id quod si-
 gnificare videntur cōuertentium se Niniuitarum verba: Quis
 scit, inquiunt, si conuertatur & ignoscat Deus: Simul ergo ti-
 mebit iratum, & placabilem diliget, verebitur vna iudicij sæ-
 ueritatem, & cōdonandi facilitatem amplectetur. Adest em̄
 ei gratia illa præueniens, quæ huiusmodi conscientijs nunq̄
 nō adest, modo sibi quisq; nō desit, donec cōuersione hac vo-
 luntas

LUCÆ 7

luntas prouehatur ad charitatem illā, qua peccata demū vni-
 uersa fugentur, audiatq; dimissa sibi pctā multa qm̄ dilexit
 multum. His gradibus conuersa est Niniue, atq; eisdem pro-
 uecta est illa peccatrix foemina quæ merita est, vt non modo
 interne, verum externe huiusmodi sententiā de se a Christo
 prolatam audiret: id quod in procliui est intelligere vnicuiq;
 conuersionis eius progressum & incremēta cōsideranti. Ti-
 mebat em̄ & amabat, quæ flebat: & accedebat, verebatur sæ-
 ueritatem iudicij, quæ retro stabat secus pedes sed clementiæ
 conceperat spem, q̄ non cessabat officijs sibi promereri Chri-
 stum, vt tandem patronum experiretur, quem timuerat iudi-
 cem, quod & assequuta est. Volens em̄ Christus illam ostē-
 dere non iā peccatricem esse, sed iustam, vniuersa commemo-
 rat, quibus a propria iniquitate ad Christi iustitiam consequē-
 dam peruenerat: atq; interim tacite pharisæum quasi per re-
 conuentionem Christus accusat, & pctōrem ostendit, quod
 nihil eorū fecisset, sine quibus nemo peccatorū remissionem
 adipiscitur. Omnes igitur eodē, quo felix illa mulier assequu-
 ta est, ordine, pctōrum remissionem assequimur, timendo sc̄i
 licet & fidendo, tremendo & amando. Quæ vicissitudines
 affectionum, imo nō vicissitudines, sed sympathiæ, quō que-
 ant vni animæ accidere, & animæ quæ peccatorū condēna-
 tionem nondū est assequuta: Sed ijs mediātibus assequitur,
 tametsi gratis propter Christum, qui oīa hæc decreuit prius
 donare, quā peccata cōdonet, vt minoribus donis mereamur
 maiora: quomodo, inquam, vni cōscientiæ eidemq; peccato
 nondum exuta tam multi, tā varij, tam diuersi, & (vt viden-
 tur)

Peccatorū
 remissionē
 eo ordine
 assequi-
 mur oēs
 quo Ma-
 gdalena.

tur) aduersi affectus possint inesse, nouit ille, qui per Hieremi ^{Hier. 20}
 am dicit: se prauum cor hominis, & inperscrutabile cogno-
 scere, scrutans cor, & probans renes, qui dat vnicuique iuxta
 viam suam, & iuxta fructum adinventionum suarum. Nobis
 vero satis est ostendisse, quæ quotidie poenitentes experimur,
 Christo Iesu seruatori nostro, Luthero etiam inuito, proba-
 ri. Quod idipsum per scripturas obiter & perfunctorie de-
 monstrauius, multa enim alia sunt, quæ consulto, ne prolixior
 essem prætermisi. Ea vero quæ sumus hactenus persecuti,
 non modo probant, quod cōscientia peccati mortalis rea pos-
 sit, Christi gratia præuenta, dilectionē Dei super oīa inchoa-
 re, verum quod inchoatione hac prouehatur ad perfectiorē cha-
 ritatis gradum, qui animam iustificans peccatum prorsus ex-
 cludat. Superest tñ aliud argumentum, quo rursus hæc oīa
 oppugnantur. Lex, inquit, iram operatur, ait Paulus: nō ergo
 per legem merentur homines peccatorum remissionem. Et
 rursus eandem feriens incudem, lex semper accusat conscien-
 tias, & perterrefacit, nō ergo iustificat. Tandē propositū colli-
 gens ait: Errant igitur, qui per legem, per opera sua, mereri se re-
 missionem peccatorum confidunt. Totius argumentationis basis
 est Pauli testimoniū: idipsum vero tametsi de litera legis in-
 terpretetur Augustinus: & nos intelligi posse non negemus,
 non tamen de morali lege decalogo contenta, sed de Mosai-
 ca pronunciat Paulus: hoc apertius est quartum caput epi-
 stolæ ad Romanos, vnde petita sunt verba, legenti, modo
 vel latine intelligat, quam vt indigeat admonitione. Ibi e-
 nim Paulus succenset fiduciæ Iudæorum, quam habebant

Tertium
 Philippi
 argumen-
 tum.
 Roma. 4

F. ALFONSVS VIRVESIVS

de cæremonijs . Summam omnium cæremoniarum legalium quæ fuerat circuncisio, atq; adeo totam illam legem confert cum fide Abraæ. Cæterum nos non de lege illa cuius indoles cœpit in Abraam patriarcha, quando circuncisus est cum tota domo sua, promulgata est autē per Moysen, loquimur cum de iustificatione differimus: sed de geminæ charitatis lege, eademq; non litera duntaxat tradita, sed spiritu inscripta fidelibus, a cuius duobus p̄ceptis (vt Christus ait) vniuersa lex pendet & prophetæ. Nam de litera legis etiam moralis (vt semel pluribus scripturarum locis respondeam) confitemur quod non iustificet, nec iustificare quidē possit, aut potuerit: Non enim lex charitatem quam præcipit confert, sed vetat cupiditatem, quam nobis non adimit virtute, quin auget quodammodo prohibitione. Idcirco Paulus legem dicit infirmari per carnem, cui vt subueniret Deus, filium suum mittens in similitudine carnis peccati: de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleatur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Hic vides legem iustificare, si impleatur in nobis, quam si transgrediaris condemnat. Quod vero impleatur, nō valet ipsa præstare sine fide illius, cuius meritis innixi, multa perficimus: quæ per solam legem efficere non poteramus: Infirmatur enim per carnem in infidelibus, cum tamen in credentibus, modo velint periculum facere, spiritale robur adipiscatur a Christo. In hoc itaque versatur tota Pauli controuersia aduersus Iudæos, quos vbique maxime tamē in epistolis ad Galatas & ad Romanos, ad fidem non modo

Math. 22
Lex moralis non iustificat.

Roma. 8.

allicit,

allicit, verum & validissimis cogit argumentis ostendens legem Mosaicam, quatenus cæremonialis erat, mortuam esse: quatenus vero moralis, inuvalidam & imbecillem, nisi adsit ei fides, quæ illi vim conferat ad iustificandum; vnde cum visus sibi esset hanc legem plus nimio lacesse, ita obiicit sibi. Legem ergo destruiamus per fidem? Sequitur tamen mox correctio. Absit, sed legem statuimus. Quomodo vero per fidem statuitur lex, nisi hoc quod adijciuntur eidem vires, sine quibus seruari nunquam potuit: seruata autem, seruatores suos seruat, & iustificat, sicut neglecta desertores cõdemnat: Nam ipsa ex sese indifferens est ad iustificandum, aut condemnandum, secundum quod vel seruatur vel contemnitur: nisi quod cum omnes obliget, infideles damnare quidem potest, non autem seruare, etiam si seruaretur ab eis: fideles vero transgressores damnat, nisi resipiscant, & ad eãdem reuertantur, obediens autem iustificat per Christum, cuius gratia adimpletur in illis qui non secundum carnem ambulant, sed secundum spiritum. Videtis igitur o Germani, vt nobis qui per fidem & legis obseruationem, hoc est, fide & charitate dicimus hominem iustificari, eidemque peccata dimitti, quod idem est, vniuersa scriptura concordet: Illis vero qui per solam fidem hæc fieri docent, nec minima quidem scripturæ pars constare queat, id quod hæctenus monstratũ est & apertius infra monstrabitur. Nunc ad primam Philippi collectionem: Lex, inquit, iram operatur, nõ ergo iustificat: De lege Mosaica, de qua Paulus ibi loquitur, & antecedens fateor, et consequens, tametsi collectio nõ sit admodum apta,

F. ALFONSVS VIRVESIVS

non nego. De lege charitatis, qua de suscepta nobis est con-
trouersia, dico quod neglecta operatur iram: seruata vero
iustificat, & a peccatis emundat, quia charitas operit multitu-
dinem peccatorum. Et sceminae illi quae se inhoneste optau-
rat nobilitare peccatis, dimissa pronunciantur peccata multa,
qm̄ studio commutato, & alio translatis affectibus, dilexit
multū: De beneficentia aut, qua nō verbo & lingua, sed ope-
re & veritate charitas exhibetur: scriptum est quod talibus
hostijs promereamur Deum. Et rursus de eleemosyna qua
omnis beneficentia complectitur, & charitatis opus solenni
consuetudine appellatur. Ignem ardentem extinguit aqua,
& eleemosyna resistit peccatis. Cui concordat illud Christi:
Date eleemosynam & ecce omnia mūda sunt vobis. Ecquis
ergo neget charitatem iustificare, quae operit, quae remittit
peccata, quae Deum nobis reddit propiciū, quae peccatum
extinguit, atque nos ab eodem emundat? Sed dixerit quis-
piā: Quid igitur (si charitas iustificat) relinquimus fidei, qd
gratiae, quid Christo, cuius vnus meritis et gratia, quotquot
fuere sancti, seruatos sese praedicant, & qui modo sunt catho-
lici, seruatum iri confidunt? Multum profecto. Quid vero
multum? Imo haec omnia Christo Iesu accepta referimus,
sine cuius gratia charitatem nemo posset habere: sine cuius
meritis, habita etiam & praestita, si fingatur, non sufficere ad
consequutionem aeternae vitae: quoniam cum fecerimus om-
nia quae praecpta sunt nobis, serui sumus inutiles, nisi ope-
ra nostra fiant in Christo, a quo, velut a radice fructus, ingen-
tem vim & quasi valorem infinitum accipiūt, in illis duntaxat,

1. Pet. 4

Ecc̄i 3
Luc̄ 11

xat,

xat, qui sibi alias & suis operibus diffisi, quicquid boni sese
 aut esse, aut fecisse videri possunt: id totum in Christi vnus
 fauore, gratia, & beneficio ponunt. In hac persuasione, non
 agnita modo sed penitus mente recepta, et animo insita, vni-
 uersa fidei ratio versatur, quæ adiuncta operibus iustificat, vt
 ostensum est paulo ante. Etenim finis legis est Christus ad Rom. 10
 iustitiam omni credenti. Hoc est: Lex non iustificat, nisi per
 Christum, qui est eius finis, non in quo deficit, sed in quo
 perficitur, & adimpletur. Hactenus de prima Philippi ar-
 gumentatione: Proxima assumit, legem accusare semper, & Tertiar-
gumēti al-
tera colla-
tio.
 perterrefacere conscientias, quod tamen in scripturis nō ha-
 betur quin potius Dauid aliunde animo consternatus ad le-
 gis memoriam erigitur, & vires resumit: Nisi quod lex, in- Psal. 118
 quit, tua meditatio mea est, tum forte periissem in humilita-
 te mea: in æternum non obliuiscar iustificationes tuas, &c.
 Quam modo legem appellauit, eandem mox iustificatio-
 nem esse declarat, alioquin non erigeret nisi iustificaret, quod
 tamen perficere non potest sine Christo. Hoc idem aperti-
 us ostendit: Si iniquitates obseruaueris domine, domine Psal. 119
 quis sustinebit: quia apud te propiciatio est & propter le-
 gem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in ver- Lex nō ter-
ret confes-
entiā sed
reficit.
 bo eius, &c. Videtis legem non accusare conscientiam, nec ter-
 rere, quin potius leuare, atq; reficere, modo adsit propiciatio:
 hoc est, Christus, quem propiciationem pro peccatis nostris
 esse prædicat Iohannes: Affuturum autem se in lege meditā 1. Iohan. 2
 tibus, versantibus, laborantibus pollicitus est frequēter in scri-
 pturis, non modo vt adiuuet operantes, verū vt deficientes
 resti-

F. ALFONSVS VIRVESIVS

reficiat, labātes erigat, quoniam apud dominum gressus ho-
 minis dirigitur, & viam eius volet, cum ceciderit non colli-
 detur, quia dominus supponit manum suam. Et alibi: Proui-
 debam, inquit, dominum in conspectu meo semper, quoniā
 a dextris est mihi ne commouear. Et vt hæc de obseruantia
 bus legem, ita de contemnentibus e contrario. Non est Deus
 in conspectu eius, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempo-
 re. Isaias vero ad oēs, enumeratis operibus quibus legi Dei
 est obtemperandum: Tunc inuocabis, inquit, & dominus
 exaudiet, clamabis & dicet: Ecce adsum, quia misericors sum
 dominus Deus tuus. Non igitur misericordiam Dei erga
 nos prouocat sola fides, sed opera illa quæ recen fuerat, quæq;
 subiungit. Si abstuleris de medio tui catenam, & desieris ex-
 tendere digitum, & loqui quod non prodest cum effuderis
 esurienti animam tuam, et animam afflictam repleueris, &c.
 His ergo & alijs huiuscemodi promissionibus cōfisa mens,
 tametsi fragilitatis suæ conscia, sustinet in verbo domini pro-
 pter legem eius & propiciationem, quorum alterum sine al-
 tero nihil efficit. Nam Iudæis non prodest lex, quā sine Chri-
 sto seruare minime possunt, nec deficientes habent vnde refi-
 ciantur: mali vero Christiani, etiam si habeant Christum, cui
 insiti sunt per fidem, sine legis obseruatione, hoc est, sine chari-
 tate, fiunt vt membra arida & inutilia, & quasi palmites non
 ferentes fructum, quos pater agricola tandem succidet, & in
 ignem mittet & ardebunt. Vtrosque hoc loco præstingit
 scriptura. Illis non prodest lex, quia non manent in Christo
 in quo si quis non manserit, mittetur foras, his non prodest
 Chri-

Psal. 36

Psal. 15

Psal. 9

Isai. 58

Iudæis nō
prodest
lex.

Christiani
mali mē-
bra arida.

Iohan. 15

Christus etiam per fidem agnitus, quia omnem palmitē in
 eo non ferentem fructum sustollit pater, qui fructum afferē-
 tem purgat, vt fructum plus afferat. Hunc lex non accusat,
 non perterrefacit, quin potius nisi lex domini esset medita-
 tio eius, perisset quod propheta dixerat, in humilitate sua.
 Caeterum quia apud Deum propiciatio est, & propter legē
 eius sustinet dominum: Sustinet, inquam, in verbo eius, illo
 nempe, quo, vt paulo ante diximus, identidem pollicetur af-
 futurum se gnauiter laborantibus, cum vt adiuuet, tum vt
 (iuxta alium Prophetam) quicquid humana fuerit imbecil Ezech. 14
 litate confractum alliget: quod infirmum fuerit consolidet,
 quod pingue & forte custodiat: & ita (quod ait Paulus) ni- Rom. 8
 hil damnationis sit ijs, qui sunt in Christo Iesu per fidem, qui
 non secundum carnem ambulant, sed secundum spiritum
 per charitatem, quorum virtutū neutra sine altera prodest.
 Et quoniam magna misericordia domini est & propiciatio Eccle. 17
 illius conuertentibus ad se, vt sapiens ait: hoc est, a legis trans-
 gressione ad eiusdem obseruationem respicientibus, idcir-
 co prouide vtrunque posuit Propheta. Quia apud te, in-
 quit, propiciatio est, & propter legem tuam sustinui te do-
 mine. Admonent me & locus & verba Dauidis, vt Philip- Philippi-
 picam simplicitatem in citandis scripturis attingam. Citat ca fides in
 enim hunc psalmum pro fide, sed fide non admodum in- producen-
 tegra, nec veritus est verbum Dei, de quo subinde se iactat, dis scriptu-
 tam graui afficere iniuria, vt bona illud sui parte, & sine qua ris.
 non potest intelligi, mutilaret. Huc, inquit, pertinent (nem-
 pe ad fidem & peccatorum remissionem) illæ crebræ repe-
 titi-

K titi-

F. ALFONSVS VIRVESIVS

tiones misericordiae & fidei in psalmis & prophetis, vt hic:
 Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustine-
 bit. Hic confitetur peccata, nec allegat merita sua. Addit:
 Quia apud te propiciatio est. Hic erigit se fiducia misericor-
 diae Dei: Et citat promissionem. Sustinuit anima mea in ver-
 bo eius, sperauit anima mea in domino, id est, quia promi-
 sisti remissionem peccatorum, hac tua promissione susten-
 tor. Adeste animis obsecro viri Germani, & Philippi non
 modo doctoris vestri verum & patroni verba, quibus ve-
 stram tuetur confessionem si placet expēdamus. Productis
 propheticis aliquot verbis. Hic, inquit, confitetur peccata
 nec allegat merita sua. Quid si mox alleget in verbis quae tu
 praetermittis, quanquam bona opera nemo fere sanctorum
 merita sua vnquam appellauit, sed Dei munera, tunc praeser-
 tim, cum misericordiam implorat, vbi potius illi commemo-
 randa est, qua vndiq; septi & propemodum obruti sumus
 miseria. Sed rursus Philippū audiamus. Addit: Quia apud
 te propiciatio est. Hic erigit se fiducia misericordiae. An non
 pudet, ita mutila, trunca, sine vlllo sensu, prophetica verba di-
 mittere? Quid sibi vult hoc: Quia apud te propiciatio est,
 nisi aliud addas? Vnde scis conscientias his verbis erectum
 iri? Vbi est verbum fiduciae aut erectionis? Vis credo subin-
 telligi. Quid si aliquis scripturarū omnino rudis addat: De-
 speraui prorsus adipisci, quod a me tam lōge sepositum ab-
 didisti? Nam & Iob difficilem inuentu sapiētiam esse dicit,
 quod illam Deus apud sese repositam habeat. Num huius-
 modi animam erigere, truncus ille verborum fiducia miseri-
 cordiae

Scripturā
 trūcat Phil
 Ippus.

Deb: 8

cordiæ valebit? Existimasti fortasse neminem fore, qui nesciret quibus Propheta verbis fiducia clausit erectionem: Atqui ijdem quotquot prophetæ verba meminerint, animaduertent vna, te arte ac dolo malo legis mentionem: quæ se David erectum prædicat, prætermisisse, decreuisseque potius ad propheticum conuiuere lumen: quàm Lutheri dogma semel susceptum deserere. Ne tu illi strenuum præstas te militem, quando nec spiritus sancti oraculo, in quod tute nemine admonente incideras, cedere voluisti: David enim deseru te pronunciat, se misericordiæ fiducia propter legem domini & propiciationem, quæ apud illum est sustentari, qua in re, quia superius exposita est, non est nunc opus diutius immorari, quin posteaquam scripturæ sacræ testimonia, quæ Philippus produxit in apologia examinare cœpimus, præstabit & illa quæ in confessiõe vestra citantur, ordine repetere.

Philippica VI. De testimonijs in confessione pro iustitia fidei contentis.

PRINCIPIO, quandoquidem in confessione vestra Germani, ita vocem agnoscimus Iacob, vt subesse non ignoremus manus Esau, est operæ repræcium animaduertere, quod Philippus non ecclesiæ communem doctrinam, sed iustitiam rationis in apologia sibi proponit oppugnandam, vt dum vos a nostra confutatione defendit, eo videatur euicisse, quod aduersarium sibi facit imbecillum & inermem, in quo nos omnes superatos esse vult credi: nec desunt illi (si diuis placet)

Quid Philippus oppugnet.

K ij qui